

SINTEF

Hvordan dokumentere returtre som byggemateriale

Presentasjon Standard Morgen 20.mars 2025

Sigurd Eide,
Seniorrådgiver SINTEF

Foto: SINTEF

SINTEF

— 75 år —

Innhold

- Krav til produktdokumentasjon for byggevarer, er delt i to bolker
  1. Dokumentasjon for omsetning av byggevarer
  2. Dokumentasjon for egnethet i byggverk

Det er altså krav til ytelser for en byggevare både for å selge en byggevare og for å kunne benytte byggevaren i et byggverk.

- Vi skal se på krav til CE-merking av byggevarer, og krav til byggevarer som ikke er dekt av CE-ordning.
- Videre skal vi se litt på Teknisk forskrift TEK 17, ift.prosjektering med returtre.
Og spesielt bruk av returtre som bærende konstruksjoner i bygninger.

SINTEF

— 75 år —

Krav til produktdokumentasjon

Ansvar: Produsenten

**Hva: Forutsetning for
markedsføring og omsetning**

DOK-forskriften

Ansvar: Tiltaket

**Hva: Egnet i bruk
i aktuell bygning**

TEK17

Foto: SINTEF

Foto: Fra prosjekt

SINTEF

— 75 år —

Foto: SINTEF

Foto: Fra prosjekt

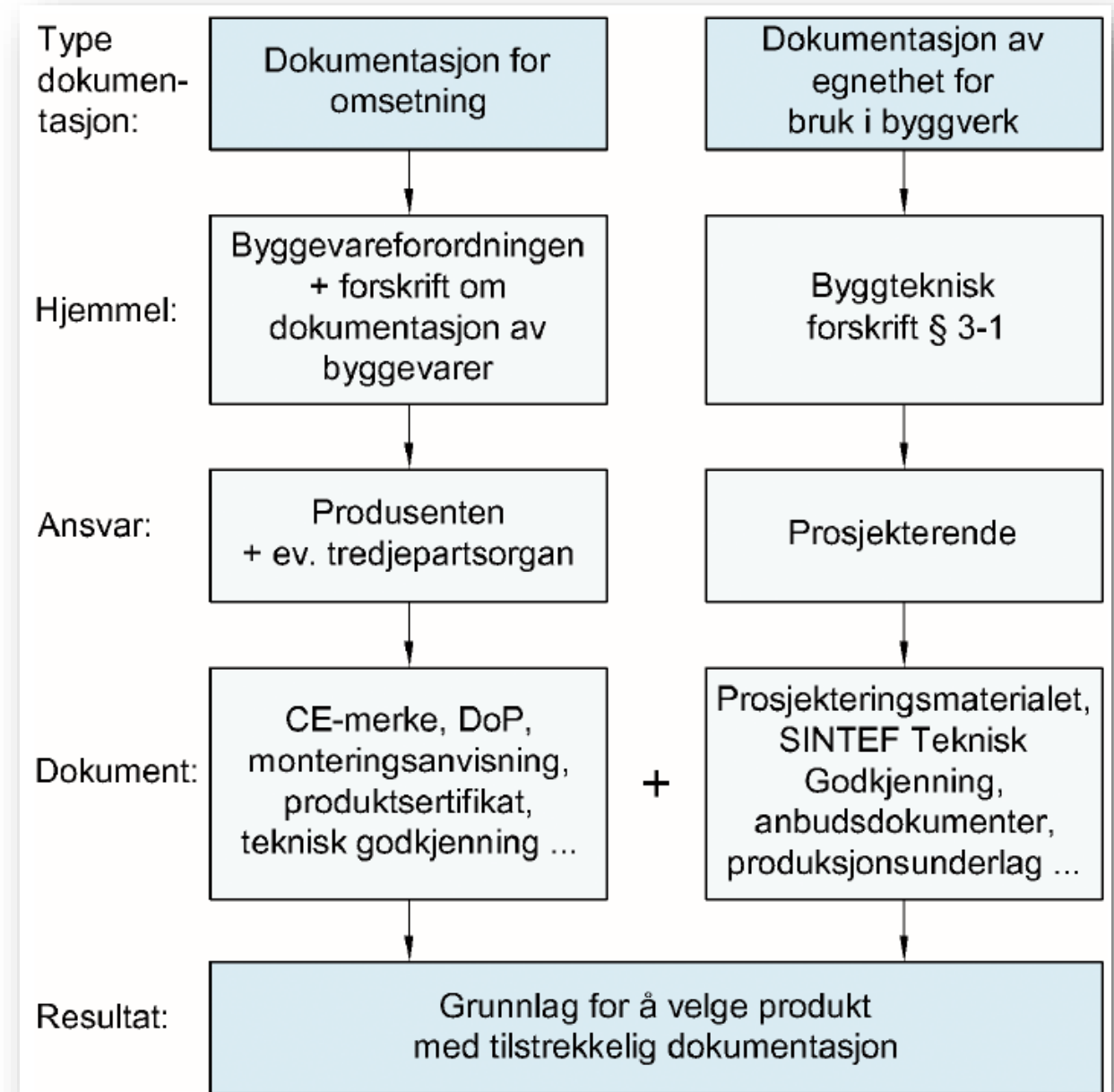

SINTEF

75 år

Generelle krav til dokumentasjon av byggevarer

- Krav til produktdokumentasjon for byggevarer, er delt i to bolker:
  1. dokumentasjon for omsetning og
  2. dokumentasjon for egnethet i byggverk.

Er byggevaren dekket av en harmonisert standard?

Ja

Nei

Har produsenten en europeisk teknisk bedømmelse (ETA)?

Ja

Nei

CE-merke + ytelseserklæring

Dokumentasjonskrav for byggevarer som ikke er CE-merket

SINTEF

— 75 år —

Ansvar for dokumentasjon

- **Produsenten**
- **Forhandlere**
- **Prosjekterende**
- **Kontrollerende**

Testing returtre SINTEF

Byggevarers vesentlige egenskaper og ytelser:

Forskrift om dokumentasjon av byggevarer(DOK):

- mekanisk motstandsevne og stabilitet
- brannsikkerhet
- hygiene, helse og miljø
- sikkerhet og tilgjengelighet ved bruk
- vern mot støy
- energiøkonomisering og varmeisolering
- bærekraftig bruk av naturressurser

Foto: SINTEF

SINTEF

— 75 år —

Byggevarer som ikke er CE-merket

- Det stilles også krav til dokumentasjon av egenskaper og ytelser for byggevarer som ikke er CE-merket.
- DOK § 13 Innhold I dokumentasjon

Ref.: DOK Kap III § 10, § 11, § 12, § 13

Foto returtre SINTEF

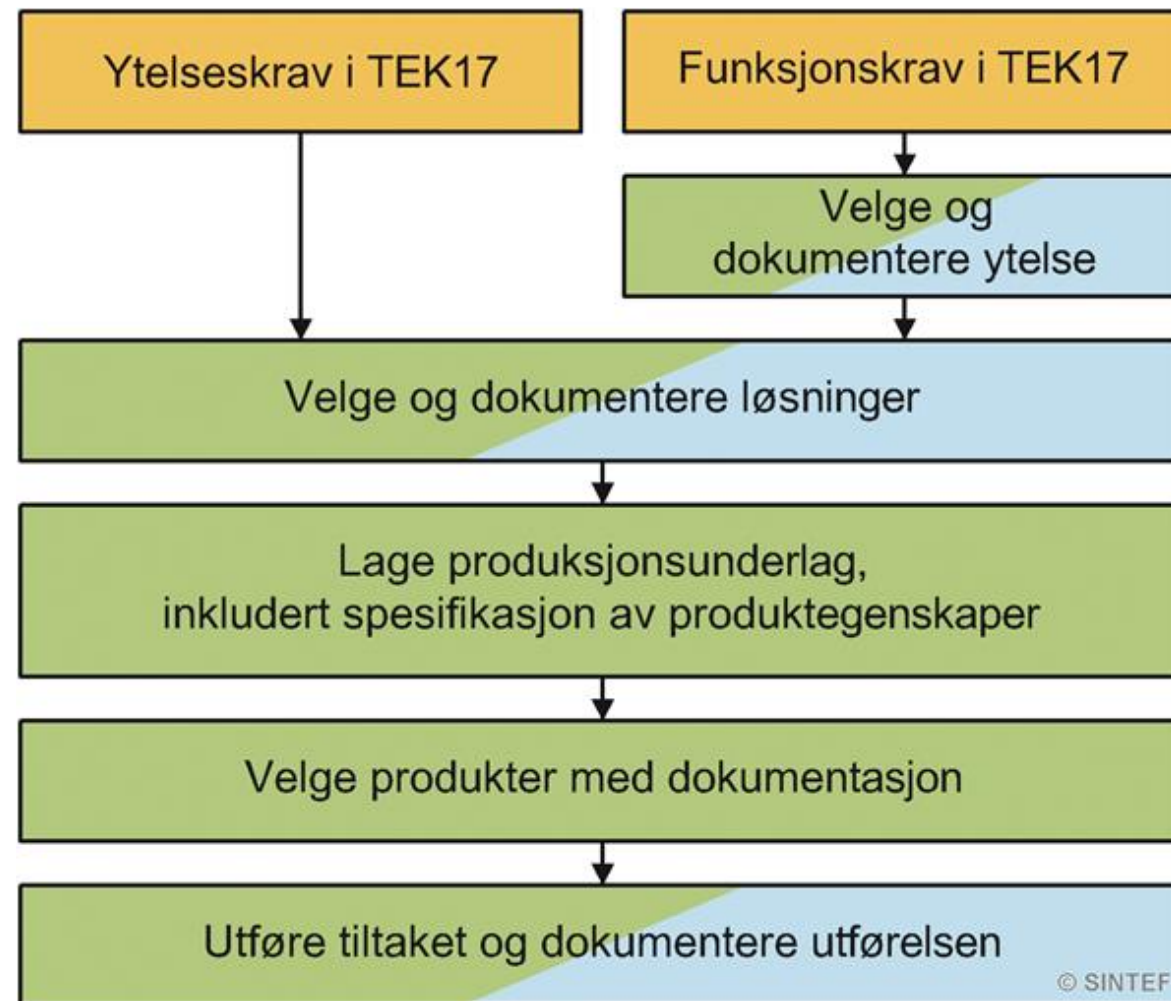
SINTEF

— 75 år —

Dokumentasjon av at TEK17 er oppfylt

- **Et funksjonskrav** er et overordnet formål eller en oppgave.
- **En ytelse** er en beskrivelse av en teknisk, bruks- eller miljømessig kvalitet, kapasitet eller egenskap.

Mekanisk styrke er en typisk ytelse som skal dokumenteres.

Gult er krav, grønt er handlinger og blått er dokumentasjon. Byggdetaljer 401.010

Kapittel 2 Dokumentasjon for oppfyllelse av krav

Innledning til kapittel 2 Dokumentasjon for oppfyllelse av krav

§ 2-1. Dokumentasjon for oppfyllelse av krav.
Generelt

§ 2-2. Dokumentasjon for oppfyllelse av funksjonskrav. Underlag for detaljprosjektering

§ 2-3. Dokumentasjon for oppfyllelse av ytelser. Produksjonsunderlag

§ 2-4. Dokumentasjon av utførelsen

Byggteknisk forskrift (TEK17) med veiledning

Dato: 29.11.2022

TEK § 2-1. Dokumentasjon for oppfyllelse av krav. Generelt

- (1) Det skal dokumenteres at kravene i forskriften er oppfylt i det ferdige byggverket.
- (2) Dokumentasjonen skal være skriftlig.
- (3) Oppfyllelse av krav og preaksepterte ytelser kan dokumenteres ved bruk av Norsk Standard eller like verdig standard.

SINTEF

— 75 år —

Kapittel 3 Dokumentasjon av byggevarer

§ 3-1. Dokumentasjon av byggevarer til byggverk

Byggteknisk forskrift (TEK17) med veiledning

Dato: 29.11.2022

TEK § 3-1. Dokumentasjon av byggevarer til byggverk

(1) En byggevare skal ha forsvarlige egenskaper, som bidrar til at byggverk oppfyller kravene i denne forskriften.
Egenskapene må kunne dokumenteres.

Kapittel 9 Ytre miljø

§ 9-5. Byggavfall og ombruk

Byggteknisk forskrift (TEK17) med veiledning

Dato: 29.11.2022

SINTEF

— 75 år —

§ 9-5. BYGGAVFALL OG OMBRUK

(1) Byggverket skal sikres en forsvarlig og tilsiktet levetid slik at avfallsmengden over byggverkets livsløp begrenses til et minimum.

(2) Det skal velges produkter som er egnet for ombruk og materialgjenvinning.

Byggverk skal prosjekteres og bygges slik at det er tilrettelagt for senere demontering når dette kan gjennomføres innenfor en praktisk og økonomisk forsvarlig ramme.

SINTEF

— 75 år —

TEK § 9-5. BYGGAVFALL OG OMBRUK

- Veiledningen:

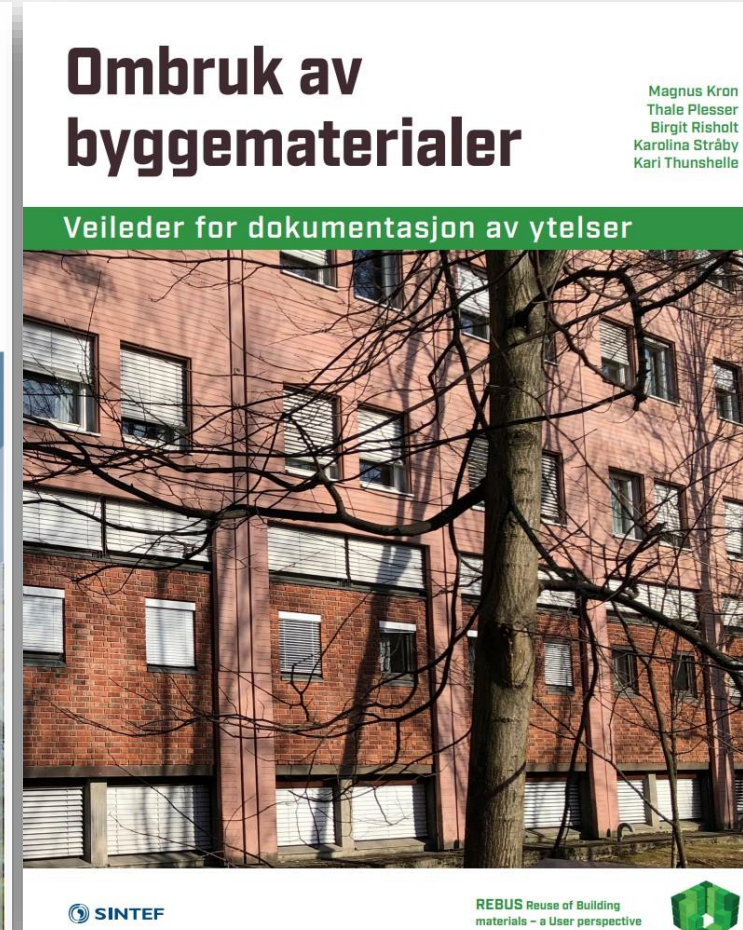
- Henvisninger:

Anbefaling ved ombruk av byggematerialer, SINTEF-rapport nr.18 2014

- Merk Nyere Veileder 2022 Ombruk av byggematerialer Veileder for dok. av ytelser

SINTEF 2014

SINTEF 2022

- <https://www.sintef.no/publikasjoner/publikasjon/1134312/>
- <https://sintef.brage.unit.no/sintef-xmlui/handle/11250/2993098>

SINTEF

— 75 år —

Kapittel 10 Konstruksjonssikkerhet

§ 10-1. Personlig og materiell sikkerhet

§ 10-2. Konstruksjonssikkerhet

§ 10-3. Nedfall fra og sammenstøt med byggverk

Byggteknisk forskrift (TEK17)
med veiledning

Dato: 29.11.2022

SINTEF

— 75 år —

§ 10-2. KONSTRUKSJONSSIKKERHET

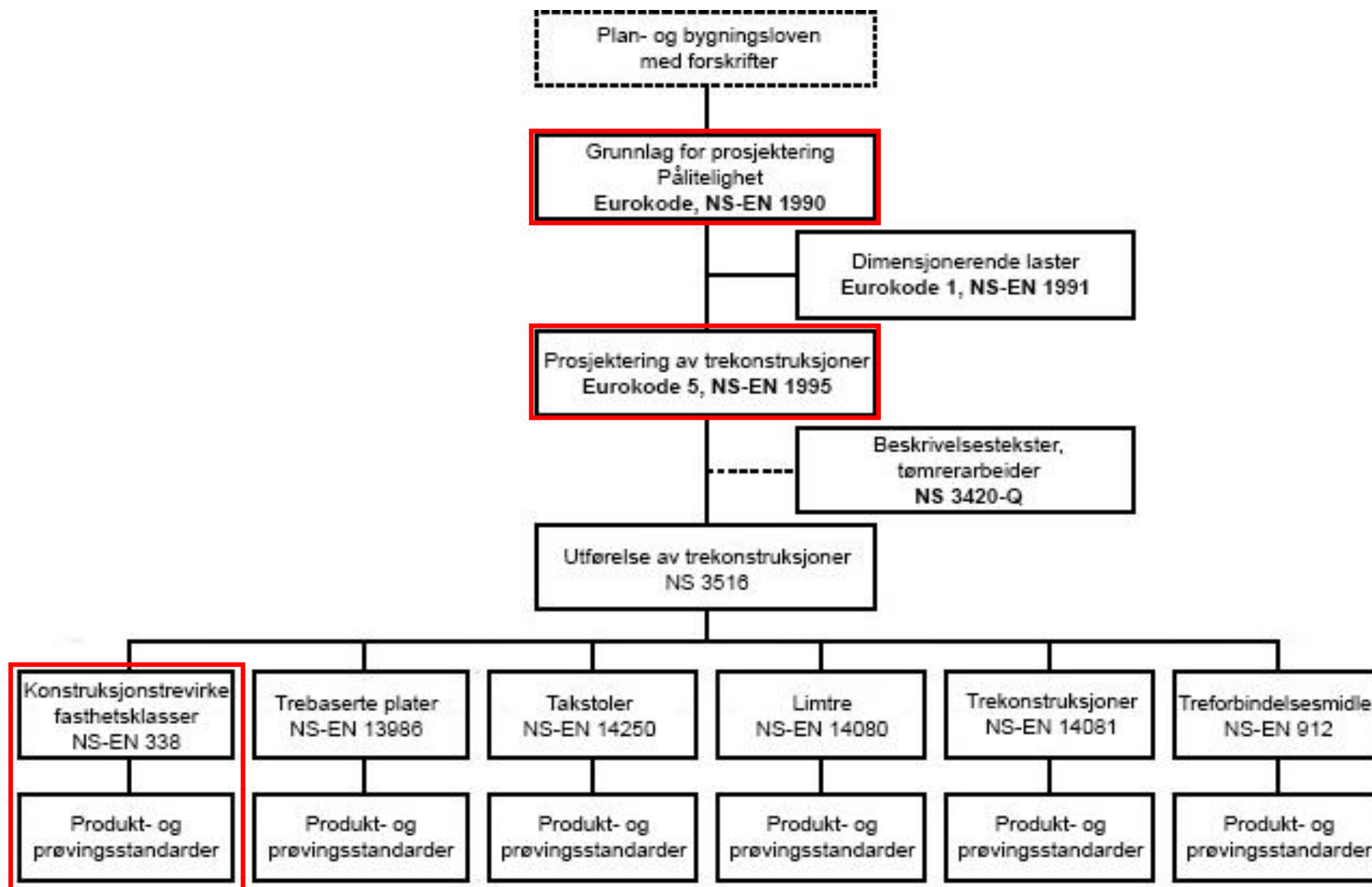
(3) Grunnleggende krav til byggverkets mekaniske motstandsevne og stabilitet, herunder grunnforhold og sikringstiltak under utførelse og i endelig tilstand, kan oppfylles ved prosjektering av konstruksjoner etter Norsk Standard NS-EN 1990

SINTEF

— 75 år —

NS-EN 1990 og Eurokode 5

- Oppgir materialfastheter i tabeller

Table 1 — Strength classes for softwood based on edgewise bending tests – strength, stiffness and density values

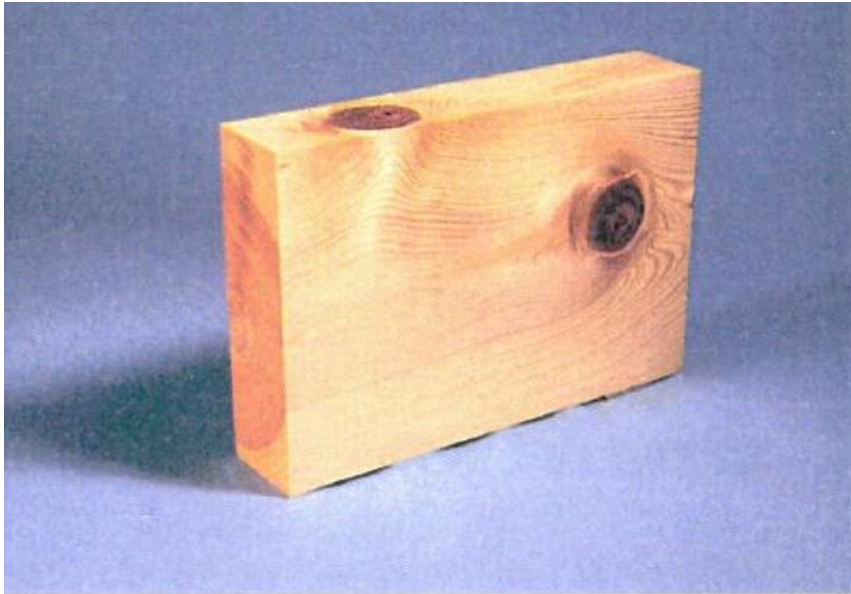
	Class	C14	C16	C18	C20	C22	C24	C27	C30	C35	C40	C45	C50
Strength properties in N/mm²													
Bending	$f_{m,k}$	14	16	18	20	22	24	27	30	35	40	45	50
Tension parallel	$f_{t,0,k}$	7,2	8,5	10	11,5	13	14,5	16,5	19	22,5	26	30	33,5
Tension perpendicular	$f_{t,90,k}$	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Compression parallel	$f_{c,0,k}$	16	17	18	19	20	21	22	24	25	27	29	30
Compression perpendicular	$f_{c,90,k}$	2,0	2,2	2,2	2,3	2,4	2,5	2,5	2,7	2,7	2,8	2,9	3,0
Shear	$f_{v,k}$	3,0	3,2	3,4	3,6	3,8	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Stiffness properties in kN/mm²													
Mean modulus of elasticity parallel bending	$E_{m,0,mean}$	7,0	8,0	9,0	9,5	10,0	11,0	11,5	12,0	13,0	14,0	15,0	16,0
5 percentile modulus of elasticity parallel bending	$E_{m,0,k}$	4,7	5,4	6,0	6,4	6,7	7,4	7,7	8,0	8,7	9,4	10,1	10,7
Mean modulus of elasticity perpendicular	$E_{m,90,mean}$	0,23	0,27	0,30	0,32	0,33	0,37	0,38	0,40	0,43	0,47	0,50	0,53
Mean shear modulus	G_{mean}	0,44	0,50	0,56	0,59	0,63	0,69	0,72	0,75	0,81	0,88	0,94	1,00
Density in kg/m³													
5 percentile density	ρ_k	290	310	320	330	340	350	360	380	390	400	410	430
Mean density	ρ_{mean}	350	370	380	400	410	420	430	460	470	480	490	520

**Konstruksjonstrevirke
Fasthetsklasser**

*Structural timber
Strength classes*

Produkt og prøvingsstandarder

Knot measure = k

- Oppgir sorteringsklasse T-klasser og korresponderende C-klasser

Visuell sortering i hht NS Insta 142 → T.klasse → C.klasse → fasther i tabell i NS-EN 338

Nordic visual strength grading rules for timber

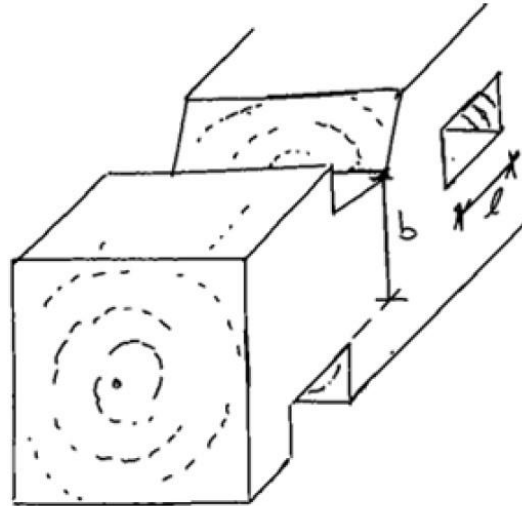
Nordiske regler for visuell styrkesortering av trelast

SINTEF

— 75 år —

Ny standard NS 3691-3

l lengde på hull
 b effektiv gjenværende bredde

- Oppgir sorteringsklasse R-klasser (Returtre) og korresponderende C-klasser

NS 3691-3:2025

NS 3691-3:2025

Forord

NS 3691-3:2025 ble fastsatt 2025-01-10.

Dette dokumentet er utarbeidet av komiteen SN/K 267 *Tre og trebaserte produkter*. Komiteen har vært sammensatt av medlemmer fra industri og næringsliv, forskningsinstitusjoner, prøvings- og testlaboratorier, tekniske kontrollorganer og brukere.

NS 3691-serien omhandler evaluering av returtre som benyttes som et nytt produkt, enten som heltre eller som flis til trebaserte produkter.

Dette dokumentet inngår i en serie av standarder om evaluering av returtre og omfatter per utgivelsesdato:

- NS 3691-1, Evaluering av returtre – Del 1: Terminologi og generelle regler;
- NS 3691-2, Evaluering av returtre – Del 2: Renhet;
- NS 3691-3, Evaluering av returtre – Del 3: Visuell styrkesortering.

Dette dokumentet med flere er blitt utarbeidet som en del av SirkTre-prosjektet, som er tildelt forskningsmidler fra Norges forskningsråd.

Visuell sortering i hht NS 3691-3 → R.klasse → C.klasse → fasther i tabell i NS-EN 338

SINTEF

— 75 år —

Prosjektering av heltre I hht Eurocode 5

- Materialfasteheter I NS-EN 338 (C-klasser)
- For Nytt virke- C-klasser kan bestemmes fra NS-INSTA 142
- For Returtre- C-klasser kan bestemmes fra NS-3691-3

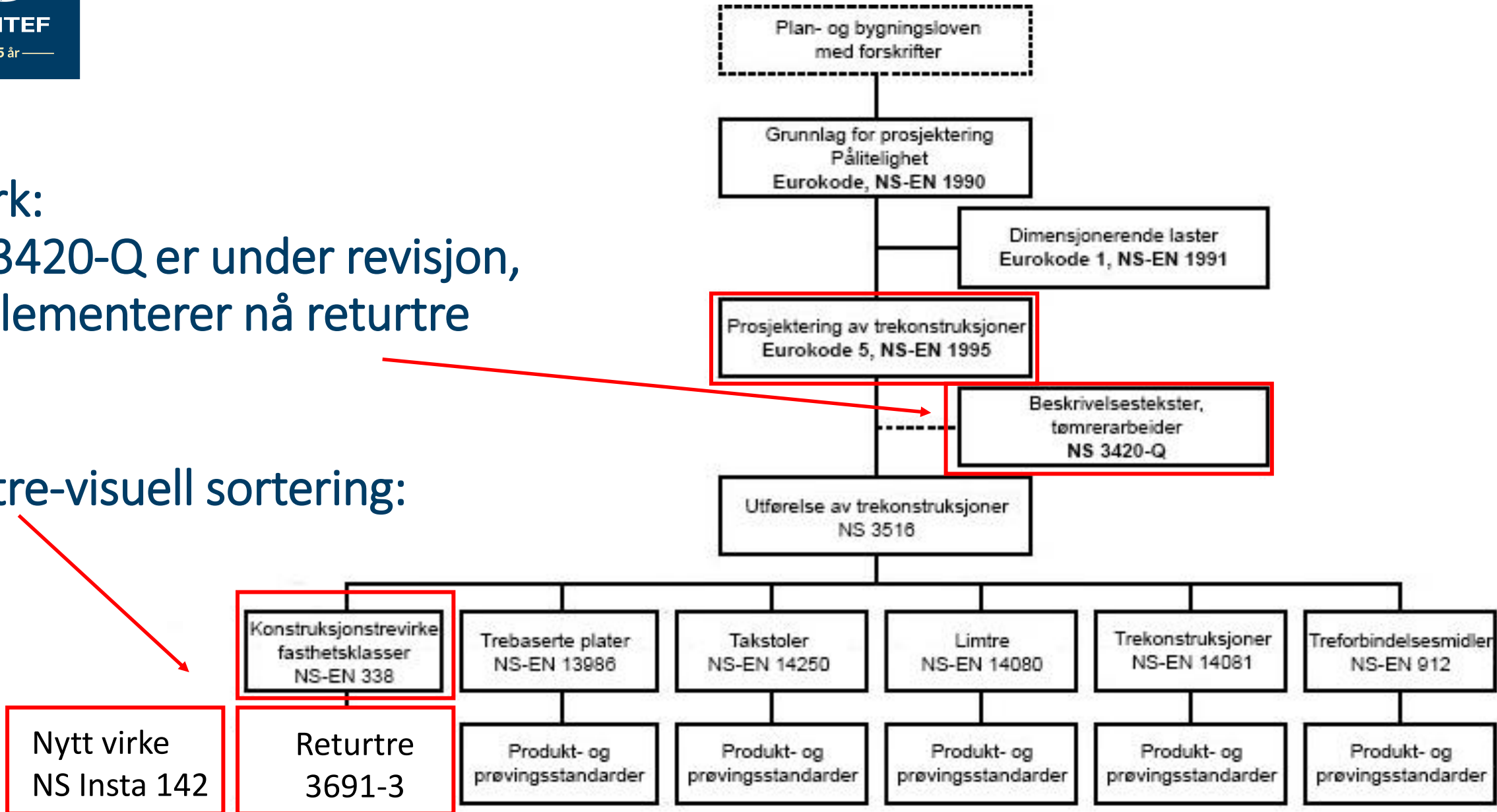
SINTEF

— 75 år —

Prosjektering av heltre I hht Eurocode 5

- Merk:
NS 3420-Q er under revisjon,
implementerer nå returtre

- Heltre-visuell sortering:

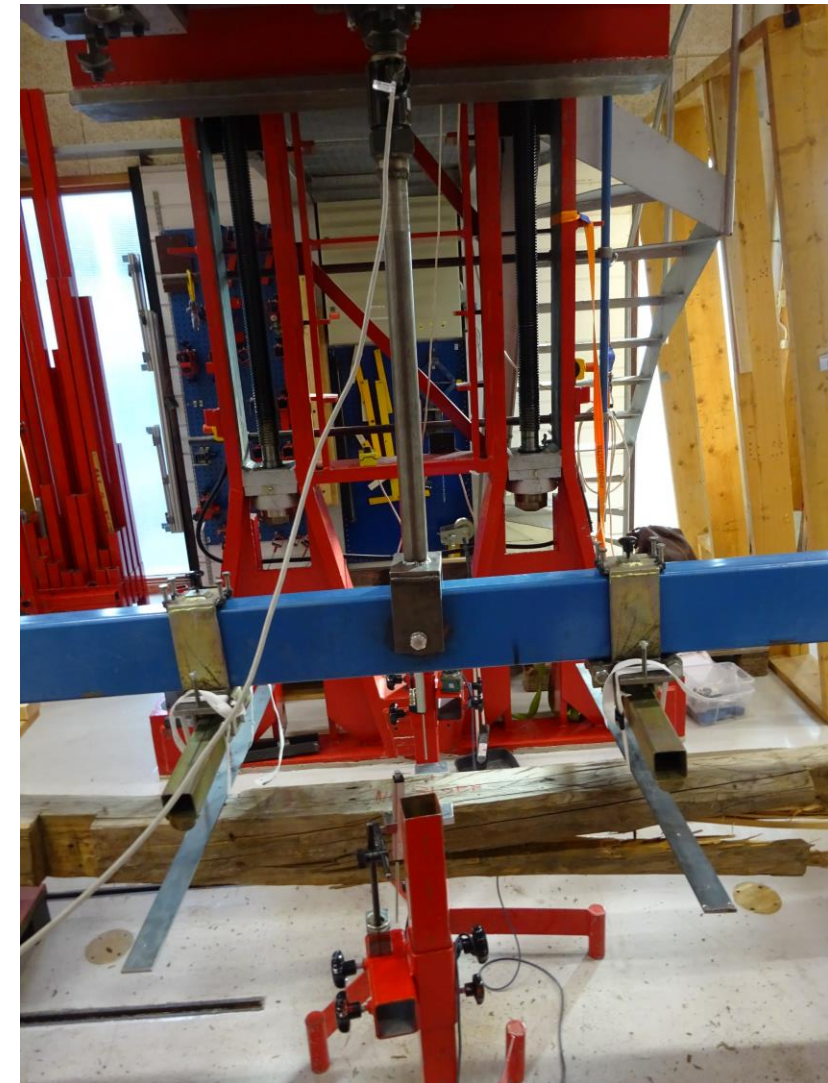

SINTEF

— 75 år —

PRODUKTDOKUMENTASJON

- SINTEF er utpekt som teknisk kontrollorgan og teknisk bedømmelsesorgan for byggevarer.
- Vi tilbyr frivillig dokumentasjon i form av [produktsertifisering](#).
- Vi tilbyr også [SINTEF Teknisk Godkjenning](#) for byggevarer som er omfattet av den europeiske byggevareforordningen.
- SINTEF har prøvelaber og kan utføre testing og dokumentasjon av byggematerialers ulike egenskaper.

Testing returtre SINTEF

<https://www.sintef.no/fagomrader/byggematerialer/sirkularokonomi-i-byggenaringen/>

SINTEF

— 75 år —

75 år med teknologi for et bedre samfunn

sintef.no/75